

საქმე #010276417001848364

საქართველოს უზენაესი სასამართლო

გ ა ნ ჩ ი ნ ე ბ ა საქართველოს სახელით

საქმე №ას-1230-2018

ას-1230-2018 ხ-----ი

14 დეკემბერი, 2018 წელი,
ქ. თბილისი

**სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა:**

**ეკატერინე გასიტაშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
მოსამართლეები: ზურაბ ძლიერიშვილი,
ბესარიონ ალავიძე**

საქმის განხილვის ფორმა _ ზეპირი განხილვის გარეშე

პირველი კასატორი - სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტო
(მოპასუხე)

მეორე კასატორი - აჭარის ა/რ ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო
(მოპასუხე)

მოწინააღმდეგე მხარე - ნ---- ხ-----ი (მოსარჩელე)

გასაჩივრებული განჩინება - ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს
სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 3 მაისის განჩინება

კასატორის მოთხოვნა - გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი
გადაწყვეტილების მიღებით, სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა

დავის საგანი - გარიგების ბათილად ცნობა

საკითხი, რომელზედაც მიღებულია განჩინება - საკასაციო საჩივრის

დაუშვებლად ცნობა

აღწერილობითი ნაწილი:

1. ნ---- ხ-----მა (შემდეგში - მოსარჩელე) ჯ----- წ-----თან და თ----- ა-----
ესთან 2009 წლის 10 მარტს და 25 მარტს დადებული ნასყიდობის
ხელშეკრულებების საფუძველზე შეიძინა 6107 კვ.მ არასასოფლო-სამეურნეო
დანიშნულების მიწის ნაკვეთი, მდებარე - ქ. ქობულეთში, დაბა ჩაქვში, თ-----
---ის ქ. №78-ის მიმდებარედ (ს/კ 0-----) და 929 კვ.მ. სასოფლო-სამეურნეო
დანიშნულების მიწის ნაკვეთი /ს/კ 0-----/ (შემდეგში - სადავო ქონება; იხ.
ნასყიდობის ხელშეკრულებები: ტ.1, ს.ფ.18-19).
- 1.1. მოსარჩელის მეუღლის - ა---- ხ-----ის (შემდეგში - მოსარჩელის მეუღლე)
სესხის უზრუნველსაყოფად, 2010 წლის 27 აპრილის ხელშეკრულების
საფუძველზე, ორივე ქონება იპოთეკით დატვირთა (იხ. იპოთეკის
ხელშეკრულება: ტ.1, ს.ფ.20-34).
2. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2009 წლის 10 აპრილს განაჩენით,
ზემოხსენებული სადავო ქონების ერთი ნაწილის არამართლობიერად
მითვისებაში დამნაშავედ ცნეს მოსარჩელის მეუღლე, ხოლო 2011 წლის 16
თებერვლის განაჩენით დადგინდა, რომ სადავო ქონების მეორე ნაწილი
დანაშაულებრივი გზით მიტაცებული ჰქონდა მოსარჩელის მამას - თ-----
- ხ-----ს (შემდეგში - მოსარჩელის მამა) და ამ მიწის ნაკვეთებზე
მოსარჩელის საკუთრების უფლება ფორმალურად იყო რეგისტრირებული.
3. მოსარჩელემ, 2011 წლის 2 თებერვალს, განცხადებით მიმართა საჯარო
რეესტრის ეროვნულ სააგენტოს და განაცხადა თანხმობა, რომ ტოვებს
საკუთრების უფლებას სადავო ქონებაზე და კანონის მოთხოვნათა
შესაბამისად, მიწის ნაკვეთები სახელმწიფოს საკუთრებად აღირიცხა (იხ. ტ.1,
ს.ფ.37).
- 3.1. ერთ-ერთი მიწის ნაკვეთი - მდებარე ქ. ქობულეთში, დაბა ჩაქვში, თ-----
ის ქ. №78-ის მიმდებარედ (3929 კვ.მ, ს/კ 0-----), სახელმწიფომ, 2011 წლის
14 ივნისს, საკუთრებაში გადასცა აჭარის ა.რ. რესპუბლიკას.
4. მოსარჩელემ და მისმა მეუღლემ 2014 წლის 14 აგვისტოს განცხადებით
მიმართეს აჭარის არ პროკურატურას და განაცხადეს, რომ 2011 წლის 2
თებერვალს მათ იძულებით დაათმობინეს მიწის ნაკვეთი, რის გამოც
მოითხოვეს გამოძიების ჩატარება. აღნიშნული განცხადების საფუძველზე
დაიწყო გამოძიება, რომელიც შემდეგ შეწყდა სისხლის სამართლის კანონით
გათვალისწინებული ქმედების არასებობის გამო.

5. სარჩელის მოთხოვნა და საფუძვლები

5. მოსარჩელემ 2014 წლის 29 სექტემბერს სარჩელი აღძრა საქართველოს
ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს (შემდეგში -

სამინისტრო) წინააღმდეგ და 2011 წლის 2 თებერვლის ჩუქების ხელშეკრულების ბათილად ცნობა და ამ ქონებაზე მისი საკუთრების უფლების აღდგენა მოითხოვა.

5.1. მოსარჩელის განმარტებით, 2011 წლის 2 თებერვალს, პროკურატურამ მუქარის შედეგად აიძულა იგი, რომ სადავო ქონება მიეტოვებინა სახელმწიფოს სასარგებლოდ, რის შემდეგაც ორივე მიწის ნაკვეთი აღირიცხა ჯერ სახელმწიფოს საკუთრებად, შემდეგში კი ერთ-ერთი მათგანი გადაეცა აჭარის ავტონომიურ რეპუბლიკას. მოსარჩელის განმარტებით, პროკურატურას იმ დროისთვის დაკავებული ჰყავდა მოსარჩელის ოჯახის წევრები და მოსარჩელეს მათი გათავისუფლების სანაცვლოდ ზემოხსენებული მიწის ნაკვეთების დათმობას სთხოვდენ. ასევე ემუქრებოდნენ, რომ მისი ოჯახის წევრების მსგავსად, მასაც დააკავებდენ. ამ გარემოებათა გამო, მოსარჩელემ უარი თქვა საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზე, რაც, რეალურად იყო მისი იძულების შედეგი და არა ნამდვილი ნება (იხ.სასარჩელო განცხადება - ტ.1, ს.ფ.1-17).

5.2. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2014 წლის 30 მარტის საოქმო განჩინების თანახმად (იხ.ტ.1, ს.ფ. 80-181), საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო ცნობილ იქნა არასათანადო მოპასუხედ და მის ნაცვლად საქმეში სათანადო მოპასუხედ ჩაება სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტო (შემდეგში - პირველი მოპასუხე, პირველი აპელანტი, პირველი კასატორი) ხოლო, ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს 2016 წლის 13 დეკემბრის განჩინებით (იხ. ტ.2, ს.ფ. 21-37), სააგენტოსთან ერთად, საქმეში მეორე მოპასუხედ ჩაერთო აჭარის ა/რ ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო (შემდეგში - მეორე მოპასუხე, მეორე აპელანტი, მეორე კასატორი).

6. მოპასუხეების შესაგებელი

6.1. მოპასუხეებმა მოთხოვნის გამომრიცხველი შესაგებლით სარჩელი არ ცნეს და განმარტეს, რომ სარჩელი არ უნდა დაკმაყოფილებულიყო, რადგან წარდგენილი მტკიცებულებებით არ დგინდებოდა, რომ მოსარჩელის ნება არ იყო ნამდვილი და საკუთრების მიტოვება მასზე და მისი ოჯახის წევრებზე განხორციელებული მუქარით იყო განპირობებული (იხ. შესაგებლები - ტ.1, ს.ფ.280-288; ტ.3, ს.ფ.123-135).

7. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება და დასკვნები

7.1. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 1 ივლისის გადაწყვეტილებით, სარჩელი არ დაკმაყოფილდა. აღნიშნული გადაწყვეტილება უცვლელად იქნა დატოვებული ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს 2015 წლის 20 ნოემბრის განჩინებით, ხოლო საქართველოს

უზენაესი სასამართლოს 2016 წლის 28 ივნისის განჩინებით, გაუქმდა ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს 2015 წლის 20 ნოემბრის განჩინება და საქმე ხელახალი განხილვისათვის დაუბრუნდა ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს.

7.1.1. საკასაციო სასამართლომ 2016 წლის 28 ივნისის განჩინებაში მიუთითა, რომ სასარჩელო მოთხოვნა გამომდინარეობს სსკ-ის 978-979-ე მუხლებიდან: „პირს, რომელიც მეორე პირს გადასცემს რაიმეს არა ვალდებულების შესასრულებლად, არამედ იძულების ან მუქარის საფუძველზე, შეუძლია მოითხოვოს მისი უკან დაბრუნება, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა მიმღებს უფლება ჰქონდა გადაცემულზე“. საკასაციო სასამართლოს მითითებით, საქმის ხელახლა განხილვის ეტაპზე, სააპელაციო სასამართლოს უნდა გამოეკვლია არსებობდა თუ არა მოხმობილი სამართლის ნორმებში ასახული სამართლებრივი შედეგის განმაპირობებელი ყველა წინაპირობა; კერძოდ, სასამართლოს უნდა შეემოწმებინა და დაედგინა, დაცული იყო თუ არა პირის ნების გამოვლენის თავისუფლების უზრუნველყოფისათვის შესაბამისი პირობები, ხომ არ ჰქონდა პროკურატურის მხრიდან მოსარჩელეზე ფსიქოლოგიურ ზემოქმედებას და ხომ არ განაპირობა ქონებაზე უარი შექმნილმა ვითარებამ. ასევე, საკასაციო სასამართლომ მიუთითა, რომ, სააპელაციო სასამართლოს დადგენილი გარემოებები კრიტიკულად უნდა შეეფასებინა და არ დაყრდნობოდა მხოლოდ იმ გარემოებას, რომ საქმეში არ არსებობდა გამამტყუნებელი განაჩენი მოსარჩელის იძულების თაობაზე (იხ. პირველი, მეორე და მესამე ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებები: ტ.1, ს.ფ. 225- 237; 314-337; 391-397).

7.2. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს 2016 წლის 13 დეკემბრის განჩინებით, სასამართლომ განმარტა, რომ ვინაიდან პირველ მოპასუხესთან ერთად, საქმეში მეორე მოპასუხედ ჩაერთო აჭარის ა/რ ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო (იხ. ტ.2, ს.ფ. 21-37), დამოუკიდებელი მხარის სააპელაციო სამართლწარმოების ეტაპზე ჩართვა იწვევს ამ უკანასკნელისთვის საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით (შემდეგში - სსსკ) გარანტირებული შეჯიბრებითობისა და მხარეთა თანასწორუფლებიანობის უფლების დარღვევას. აღნიშნული მსჯელობიდან გამომდინარე, ქუთაისის სააპელაციო სასამართლომ საქმე ხელახალი განხილვისათვის დაუბრუნა ბათუმის საქალაქო სასამართლოს (იხ. სააპელაციო სასამართლოს განჩინება - ტ.2, ს.ფ. 23-36).

7.3. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 27 დეკემბრის გადაწყვეტილებით სარჩელი დაკმაყოფილდა (იხ. გადაწყვეტილება: ტ.3, ს.ფ. 250-266).

7.4. სასამართლომ, საქმეში არსებულ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით, გამოიკვლია და დადგენილად მიიჩნია წინამდებარე განჩინების 1-4

პუნქტებში ასახული ფაქტობრივი გარემოებანი და დავის მოსაწესრიგებლად სსკ-ის 55-ე, 85-86-ე, 978-ე მუხლები გამოიყენა, ასევე, გაითვალისწინა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2016 წლის 28 ივნისის განჩინებით დადგენილი სავალდებულო სამართლებრივი მითითებები (სსსკ-ის 412-ე მუხლი) და განმარტა:

- 7.4.1. აღნიშნულ დავაში მტკიცების ტვირთი მხარეებს შორის უნდა გადანაწილდეს თანაბრად: მოსარჩელემ უნდა დაამტკიცოს, რომ მან მიწის ნაკვეთები შეიძინა მართლზომიერად, ასევე, უნდა დაამტკიცოს, რომ მიწის ნაკვეთების მიტოვება გამომდინარეობდა ოჯახის წევრების მიმართ რეპრესიული ღონისძიებების თავიდან ასარიდებლად და რომ მიწის ნაკვეთების მიტოვებით, მოსარჩელემ და მისი ოჯახის წევრებმა, თავიდან აიცილეს რეპრესიული ღონისძიებები. თავის მხრივ, მოპასუხეებმა უნდა გააბათილონ მოსარჩელის არგუმენტები, მიწის ნაკვეთების დათმობის სანაცვლოდ, სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემული პირების მიმართ შეღავათის დაწესებაში;
- 7.4.2. საქალაქო სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოსარჩელემ თავისი არგუმენტების დასადასტურებლად წარადგინა ნასყიდობისა და ჩუქების ხელშეკრულებები. მოპასუხე ნასყიდობის ხელშეკრულებებს თვალთმაქცურ გარიგებებად მიიჩნევს, ხოლო ჩუქების ხელშეკრულებას - მოსარჩელის მორალურ ვალდებულებად და არა მასზე განხორციელებული იძულების შედეგად დადებულ გარიგებად. სასამართლოს განმარტებით, დასახელებული ხელშეკრულებების კანონიერება უნდა შემოწმდეს სამოქალაქო სამართლებრივი ურთიერთობების ჭრილში, მისი შემოწმება სისხლის სამართლებრივი წესით შეუძლებელია, რადგან სისხლის სამართალი არ არეგულირებს სამოქალაქო სამართლებრივი ურთიერთობების კანონიერების საკითხს. ნასყიდობაც და ჩუქებაც სამოქალაქო სამართლებრივი ურთიერთობაა და მათი ნამდვილობა სამოქალაქო წესით განხილულ საქმეზე მიღებული გადაწყვეტილებით უნდა დადგინდეს;
- 7.4.3. სამოქალაქო საქმეები განიხილება რა დისპოზიციურობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპების დაცვით, მოსარჩელემ უნდა დაამტკიცოს სასარჩელო მოთხოვნის დასაბუთებულობა - სადავო გარიგების ბათილობის წინაპირობების არსებობა. სასარჩელო მოთხოვნის საპირისპიროდ, მოპასუხეებს მიაჩნიათ, რომ მიწის ნაკვეთები, რომელიც მოსარჩელის სახელზე იყო აღრიცხული, არ წარმოადგენდა მის მიერ ნამდვილად შეძენილს. ამ მიწის ნაკვეთების მითვისებას მოსარჩელის მაზლმა უხელმძღვანელა, სადავო უძრავი ქონება სხვადასხვა კანონსაწინააღმდეგო გზების გამოყენებით აღირიცხა ჯერ ჯ----- წ-----ის და თ----- ა-----ის საკუთრებად, შემდეგ კი ფორმალურად აღირიცხა მოსარჩელეზე. დადგენილია, რომ სწორედ სადავო ქონების გამო მოსარჩელის მაზლი

მიცემულ იქნა სისხლის სამართლებრივ პასუხისგებაში და მის წინააღმდეგ გამამტყუნებელი განაჩენი გამოვიდა. მართალია, განაჩენში მითითებულია, რომ სამოქალაქო დავაზე მოსარჩელე მხარეს ეს სადავო ქონება (ქონებები) არ შეუძენია და რომ იგი ფორმალურად გახდა მესაკუთრე, მაგრამ ამ გარემოებას სასამართლო უპირობოდ ვერ გაიზიარებს. სისხლის სამართლის საქმეზე მიღებულ გადაწყვეტილებებს პრეიუდიციული მნიშვნელობა არ აქვს და მოსარჩელის მაზლის სისხლის სამართლის საქმეზე დადგენილი გარემოებებიც ავტომატურად დადგენილად არ მიიჩნევა. იმისათვის, რომ აღიარებულ იქნეს მოსარჩელის მიერ ქონების ფორმალური შეძენა, სავალდებულოა დადგენილი იყოს, რომ ამ უკანასკნელის მიერ დადებული გარიგებები მოჩვენებითია, ამასთან, ასეთი რამ უნდა დადგინდეს მხოლოდ და მხოლოდ სამოქალაქო საქმეზე მიღებული გადაწყვეტილებით. უდავოა, რომ მოსარჩელეს ამ თვალსაზრისით არავინ შედავებია და მის მიერ დადებული გარიგებები არ შეფასებულა სათანადო სამართალწარმოებით. იმის დასადგენად, გარიგება არის თუ არა მოჩვენებითად დადებული, აუცილებელია, რომ დაინტერესებულმა პირმა სადავო გახადოს ამ გარიგებათა შინაარსი, ასეთი შეცდომა კი საქმეში არაა წარდგენილი, ამიტომ სააპელაციო სასამართლომ განმარტა, რომ ვერ გასცდებოდა მოთხოვნის ფარგლებს და ხელშეკრულებების კანონიერებაზე ვერ იმსჯელებდა. ზემოხსენებულ გარემოებათა გათვალისწინებით, საქალაქო სასამართლომ აღნიშნა, რომ ივარაუდება, ნასყიდობის ხელშეკრულებები, რომელთა შეძენაში მოსარჩელემ გადაიხადა 80 000 ლარი, ნამდვილია;

7.5. საქმის მასალებით დადგენილია, რომ მოსარჩელის მაზლს 2011 წლის 24 იანვარს შეეფარდა 7 წლით თავისუფლების აღკვეთა და იმავდროულად ზიანის ანაზღაურება დაეკისრა. სისხლის სამართლის საქმეზე გამოტანილ გამამტყუნებელ განაჩენში მითითებულია, რომ მოსარჩელის მაზლმა, მოსარჩელის ხელშეწყობით, მიითვისა სახელმწიფოს კუთვნილი მიწის ნაკვეთი. მოსარჩელის მაზლის მიმართ წარმოებული საქმის პარალელურად, მოსარჩელესაც სისტემატურად იბარებდნენ საგამოძიებო ორგანოები, ვინაიდან გამოძიებას მის მიმართაც გააჩნდა გარკვეული სახის პრეტენზიები;

7.5.1. საქალაქო სააპელაციო სასამართლოს შეფასებით, ეს გარემოებები მოსარჩელეს უკვე უქმნიდა პასუხისგებაში მიცემისა და დაპატიმრების საფრთხეს, რომლის თავიდან აცილებაც მას მიწის ნაკვეთის სახელმწიფო საკუთრებაში დაბრუნებით შეეძლო. მოსარჩელე ასეც მოიქცა და მან მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლება მიატოვა. სამაგიეროდ, მის მიმართ გამოძიება აღარ დაიწყო და ის სისხლის სამართლის პასუხისგებაში აღარ იქნა მიცემული. ამდენად, მოსარჩელემ მიწის ნაკვეთი მიატოვა არა იმიტომ, რომ მას სურდა სახელმწიფოს დახმარებოდა, ან ქონებისადმი ინტერესი აღარ ჰქონდა, არამედ მიატოვა მხოლოდ ერთი მიზეზით და ეს მიზეზი მიწის

ნაკვეთების მის საკუთრებაში აღრიცხვის გამო დაწყებული გამოძიება იყო. გარდა ამისა, იბადება ლოგიკური კითხვაც - რატომ უნდა მიეცოვებინა მოსარჩელეს ორივე უძრავი ქონება მაშინ, როდესაც მას ქონება გამოყენებული ჰქონდა სესხის უზრუნველსაყოფად. კერძოდ, მოსარჩელის მეუღლემ ბანკიდან 150 000 ლარი მიიღო სესხად და სესხის უზრუნველსაყოფად იპოთეკით დატვირთა სწორედ მოსარჩელის კუთვნილი უძრავი ქონება. ასევე დადგენილია, რომ მოსარჩელეს სახელმწიფოს წინაშე რაიმე ვალდებულება არ გააჩნდა.

7.5.2. სასამართლოს შეფასებით, ზემოაღნიშნულ ვითარებაში, ლოგიკური აზროვნების მეთოდის გამოყენებით, მოსარჩელის მხრიდან ასეთი ქმედება მოკლებული იყო გონივრულობას და ნების ნამდვილობის დამაჯერებლობას. მოსარჩელის ეკონომიკური მდგომარეობა არ იყო იმდენად უზრუნველყოფილი, რომ მას სურვილი გასჩენოდა სახელმწიფოს სასარგებლოდ მიეცოვებინა ის ქონება, რომელიც შეძენილი ჰქონდა 80 000 ლარად;

7.5.3. სასამართლოს შეფასებით, მოსარჩელის ირგვლივ შექმნილი სიტუაცია სრულად შეიცავდა სსკ-ის 85-ე მუხლით განსაზღვრული დაუშვებელი ზემოქმედების ხერხს - ფსიქოლოგიურ ძალადობასა და მუქარას: მოსარჩელემ იცოდა, რომ თუ მიწის ნაკვეთებს არ მიატოვებდა, დიდი ალბათობით, მასაც დასჯიდნენ. აღნიშნულმა გამოიწვია შესაბამისი შედეგი - მან მიატოვა საკუთრება, ამდენად, სახეზეა იძულებით დადებული გარიგება, რომელიც ბათილია და, თავის მხრივ, იწვევს სსკ-ის 978-ე მუხლით დადგენილ სამართლებრივ შედეგებს (იხ. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება - ტ.3, ს.ფ.252-266).

8. მოპასუხეების სააპელაციო საჩივარი

8.1. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრეს მოპასუხეებმა (იხ. წინამდებარე განჩინების 5.2 ქვეპუნქტი), რომლებმაც მოითხოვეს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და, ახალი გადაწყვეტილების მიღებით, სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა შემდეგ არგუმენტებზე დაყრდნობით:

8.1.1. პირველი აპელანტის (ქონების ეროვნული სააგენტოს) განმარტებით, სასამართლომ არასწორად დაადგინა ფაქტობრივი გარემოებები იმის თაობაზე, რომ მოსარჩელის მიერ გამოვლენილი ნება საკუთრების უფლების მიტოვების თაობაზე მასზე ფსიქოლოგიური იძულების შედეგს წარმოადგენდა; სასარჩელო მოთხოვნის უსაფუძვლობასა და დაუსაბუთებლობას საქმეში წარდგენილ მტკიცებულებებში ასახული ფაქტობრივი გარემოების თანმიმდევრობა ერთობლიობაში ადასტურებდა. მოსარჩელე მხარემ სასამართლოს ვერ მიუთითა ვერც ერთ კონკრეტულ

გარემოებაზე, რომელიც თუნდაც არაპირდაპირ მიანიშნებდა სამართალდამცავი ორგანოების მხრიდან მასზე განხორციელებული ზეწოლის ან მუქარის ფაქტზე. პირველმა აპელანტმა მიუთითა, რომ მოსარჩელის მაზლის მიმართ წარმოებული სისხლისამართლებრივი ღონისძიებები მიმდინარეობდა მოქმედი კანონმდებლობის მოთხოვნათა დაცვით, რაც არ უნდა ყოფილიყო მიჩნეული მოსარჩელის მიმართ განხორციელებულ ფსიქოლოგიურ იძულებად. აპელანტმა მიუთითა საქმეში წარდგენილ აჭარის ა.რ. პროკურატურის 2015 წლის 11 მაისის №13/07-30388 წერილზე, სადაც ნათქვამია, რომ აღნიშნული საქმის გამომძიებელი და პროკურორი კატეგორიულად უარყოფდნენ მათი მხრიდან რაიმე სახის ძალადობის, ან კანონდარღვევის ჩადენის ფაქტებს. სადავო გარიგებები სწორედაც მოსარჩელის ნამდვილი ნების გამოვლენის შედეგი იყო, ვინაიდან მას შემდეგ, რაც დადგინდა, რომ მოსარჩელის მაზლმა ჩაიდინა დანაშაული და დადგა გამამტყუნებელი განაჩენი, მოსარჩელის მორალურ ვალდებულებას წარმოადგენდა ამ ქონების სახელმწიფოსთვის გადაცემა;

8.1.2. აპელანტის მტკიცებით, სასამართლომ არასწორად არ გაიზიარა პირველი მოპასუხის მითითება, რომ გასული იყო იძულებით დადებული გარიგების ბათილად ცნობის თაობაზე სასარჩელო მოთხოვნის ერთწლიანი შეცილების ვადა, შესაბამისად, სარჩელი, როგორც ხანდაზმული არ უნდა დაკმაყოფილებულიყო;

8.2. მეორე აპელანტის (ა/რ-ის სამინისტრო) განმარტებით, სასამართლომ სრულყოფილად არ გამოიკვლია საქმეში არსებული მტკიცებულებები, ხოლო გამოკვლეული მტკიცებულებები არასწორად შეაფასა, რის გამოც მიღებულ იქნა დაუსაბუთებელი და უკანონო გადაწყვეტილება. სარჩელის განმხილველმა სასამართლომ სრულიად უსაფუძვლოდ მიიჩნია დადგენილად, რომ მოსარჩელის ეკონომიკური მდგომარეობა არ იყო იმდენად უზრუნველყოფილი, რომ მას სურვილი გასჩენოდა სახელმწიფოს სასარგებლოდ მიეტოვებინა ის ქონება, რომელიც 80 000 ლარად ჰქონდა შეძენილი. საქმის მასალებით არ ირკვევა, თუ რა მტკიცებულებებით დაადგინა სასამართლომ ხსენებული ეკონომიკური მდგომარეობა, რომელიც მტკიცებულებებით დაადგინა, რომ მოსარჩელემ ნამდვილად გადაიხადა სადავო უძრავი ქონებების ნასყიდობის თანხა და ა.შ. პირიქით, როგორც სისხლის სამართლის საქმის მასალებიდან ირკვეოდა, მოსარჩელე დაკითხვისას აცხადებდა, რომ ნასყიდობის გაფორმებისას მიწის ნაკვეთები ფორმალურად აღირიცხა მის სახელზე და ქონების შეძენისას თანხა არ გადაუხდია და სადავო ქონება საკუთრებად მხოლოდ ფორმალურად აღირიცხა. ამ დანაშაულის ჩადენას მოსარჩელის მაზლიც არ უარყოფდა და ისიც აღნიშნავდა, რომ სადავო ქონება ფორმალურად გადაუფორმა რძალს.

აპელანტი აკრიტიკებს საქალაქო სასამართლოს, რომელმაც პრეიუდიციული ძალა არ მიანიჭა სისხლის სამართლის საქმეზე მიღებულ სასამართლოს გადაწყვეტილებებს, რომლითაც უდავოდ დგინდება, რომ მოსარჩელის ნების გამოვლენისას არანაირ იძულებას ან/და მუქარას ადგილი არ ჰქონია და სახელმწიფოს უფლება ჰქონდა, რომ მისი საკუთრებიდან უკანონოდ გასული ქონება დაებრუნებინა საკუთრებაში;

- 8.2.1. მეორე აპელანტი მტკიცებით, სასამართლოს მსჯელობა, რომ მოსარჩელის მიმართ გამოძიებას გააჩნდა გარკვეული პრეტენზიები, იბარებდნენ დაკითხვაზე და ა.შ., ეს გარემოებები კი მას უქმნიდა პასუხისგებაში მიცემისა და დაპატიმრების საფრთხეს, მხოლოდ ვარაუდზეა აგებული, რადგან არც პროკურატურის მასალებში, არც სარჩელსა თუ შესაგებელზე წარმოდგენილი მტკიცებულებებით არ დგინდება, რომ პროკურატურის თანამშრომლის მხრიდან ადგილი ჰქონდა მოსარჩელეზე ზეწოლას. აღნიშნულიდან გამომდინარე, არ ვლინდება სსკ-ის 85-ე მუხლით განსაზღვრული ის დაუშვებელი ზემოქმედების ხერხები, რაზეც ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლო მიუთითებს (იხ. მოპასუხეთა სააპელაციო საჩივრები: ტ.3, ს.ფ.273-280; ტ.4, ს.ფ. 20-34).

9. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის განჩინება და დასკვნები

- 9.1. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2017 წლის 27 ნოემბრის განჩინებით მოპასუხეთა სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა.
- 9.2. სააპელაციო სასამართლომ მთლიანად გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები და მათი სამართლებრივი შეფასებები (სსკ-ის 390.3-ე მუხლის „გ“ ქვეპუნქტი) და დამატებით მიუთითა:
- 9.2.1. მართებულია პირველი ინსტანციის სასამართლოს მსჯელობა, რომ იმ გარიგებების ნამდვილობის შემოწმება, რომელიც მოსარჩელემ დადო, სწორედ სამოქალაქო სამართალწარმოებით უნდა მოხდეს და ამ ხელშეკრულებათა ნამდვილობის შემოწმება სისხლის სამართლებრივი წესით შეუძლებელია. მართალია, პროკურატურამ ჩათვალა, რომ მიწის ნაკვეთები, რომელიც მოსარჩელემ შეიძინა და მის სახელზე იყო აღრიცხული, წარმოადგენდა მოჩვენებითად შეძენილს და რომ რეალურად მიწის ნაკვეთების მითვისება განიზრახა მოსარჩელის მაზლმა, თუმცა, ამის საპირისპიროდ, საქმეში წარდგენილია ხელშეკრულებები, რომლებიც არ არის ბათილად ცნობილი და მათ ნამდვილობას სამოქალაქო სამართალწარმოების წესით მოსარჩელეს არავინ შედავებია. რაც შეეხება ჩუქების ხელშეკრულებას, ლოგიკურია პირველი ინსტანციის სასამართლოს

დასკვნა, რომ იმ პირობებში, როდესაც მოსარჩელეს სისტემატურად იბარებდნენ საგამოძიებო ორანოებში, ამ უკანასკნელმა სწორედ ამ ფსიქოლოგიური ძალადობისა და მუქარის გამო მიატოვა საკუთრება;

9.2.2. სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს შეფასება, რომ მოსარჩელის მიმართ განხორციელებული იძულება რეალური საფრთხის შემცველი იყო. გამოძიების დაწყება, მოსარჩელის მაზლისა და ქმრის დაპატიმრებები, სისხლის სამართლის საქმეზე გამოტანილ გამამტყუნებელ განაჩენში იმის ასახვა, რომ მიწის ნაკვეთების მითვისებაში მოსარჩელეს თანამონაწილეა - სრულიად საკმარისი საფუძველი იყო იმისათვის, რომ მოსარჩელეს რეალური საფრთხე ეგრძნო და მუქარა რეალურ საფრთხედ აღექვა. სააპელაციო სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა იმ გარემოებაზე, რომ სადავო ქონების სახელმწიფოსთვის გადაცემას დროში წინ უსწრებდა მოსარჩელის მაზლისა და ქმრის მიმართ სისხლის სამართლებრივი დევნის აღძვრა, ხოლო ქონების სახელმწიფო საკუთრებაში გადასვლის დროისათვის, დასახელებული ქონებები მოსარჩელის მეუღლის მიერ აღებული სესხის უზრუნველსაყოფად იპოთეკით იყო დატვირთული, თავად მოსარჩელეს კი სახელმწიფოს წინაშე არ გააჩნდა არანაირი ვალდებულება, რომ ამის სანაცვლოდ გადაეცა ქონება, რომლის შეძენაშიც მოსარჩელეს გარკვეული თანხა ჰქონდა გადახდილი.

9.2.3. სააპელაციო სასამართლოს განმარტებით, სამართალურთიერთობის საფუძველი მორალურად ყოველთვის გამართლებული უნდა იყოს. აღნიშნული პრინციპი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ისეთი სამართალურთიერთობის არსებობისას, როდესაც ამავე ურთიერთობის მხარეებს შორის ნდობისა და კეთილსინდისიერების სტანდარტი მაღალია. იმ სამართალურთიერთობაში, რომელშიც სახელმწიფო მონაწილეობს, ნდობისა და კეთილსინდისიერების ხარისხი განსაკუთრებულად მაღალია. უფრო მეტიც, მიუხედავად სამართალურთიერთობის კერძოსამართლებრივი ბუნებისა, კერძო სამართლის სუბიექტების მხრიდან კონტრაქტის ძლიერი მხარის - სახელმწიფოს ქმედებების მიმართ კანონიერი ნდობის პრინციპი მოქმედებს. შესაბამისად, სახელმწიფოს მონაწილეობით დადებული გარიგებების მიმართ კანონშესაბამისობისა და მორალური სტანდარტების დაცვის პრეზუმფცია არსებობს. აღნიშნული პრეზუმფცია შეცილებისთანავე ქარწყლდება და მტკიცების ტვირთი მოპასუხეს უბრუნდება, ე.ი. სახელმწიფოს მონაწილეობით დადებული კერძოსამართლებრივი გარიგებების შეცილების შემთხვევებში მტკიცების ტვირთი სახელმწიფოზე გადადის, სწორედ სახელმწიფომ უნდა ამტკიცოს კერძო პირთან დადებული გარიგებით გამოხატული ნების ნამდვილობა. აღნიშნული დასკვნა ეფუძნება სახელმწიფოს, როგორც გარიგების ძლიერი მხარის ვალდებულებას,

განსაკუთრებული პასუხისმგებლობით დაიცვას ყველა პირის ქონებრივი უფლებები.

9.2.4. სააპელაციო სასამართლომ დაასკვნა, რომ განსახილველ შემთხვევაში მოსარჩელის მიერ მითითებული ფაქტებისა და მათ უარსაყოფად მოპასუხე მხარის მიერ წარდგენილი შესაგებლების შეპირისპირებისას, კანონის წინაშე მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის ფუნდამენტური პრინციპების საფუძველზე, სასარჩელო მოთხოვნა მოსარჩელის მიმართ განხორციელებული იძულების ზეგავლენით გარიგებების ხელმოწერის თაობაზე დასაბუთებულია, ხოლო მოპასუხემ ამ ვარაუდის გაქარწყლება ვერ შეძლო, შესაბამისად, სასამართლომ დაასკვნა, რომ სადავო გარიგებების დადებისას მოსარჩელის მიერ გარეგნულად გამოვლენილი ნება არ ასახავდა მის ნამდვილ შინაგან ნებას და ცალსახად ნაკლის მქონედ უნდა მიჩნეულიყო, ნება გამოვლენილი იყო არა სადავო ქონებების მოპასუხისათვის ჩუქების სურვილით, არამედ - სისხლისსამართლებრივი დევნის მუქარის შედეგად.

9.3. ვალდებულებით - სამართლებრივი ხელშეკრულების არანამდვილობა წარმოშობს კონდიქციური მოთხოვნის უფლებას. კონდიქციური სარჩელის საგანია დაზარალებულის მოთხოვნა, უსაფუძვლოდ გამდიდრების საფუძველზე მიღებულის ნატურით დაბრუნების შესახებ. უსაფუძვლო გამდიდრების დროს სუბიექტები არიან კრედიტორი და მოვალე. მოვალედ განიხილება ის პირი, რომელმაც სამართლებრივი საფუძვლის გარეშე მიიღო ქონებრივი სარგებელი. შესაბამისად, ვინც გამდიდრდა, ან დაზოგა თავისი ქონება, იწოდება "შემძენად". სსკ-ის 978-ე მუხლის თანახმად, „პირს, რომელიც მეორე პირს გადასცემს რაიმეს არა ვალდებულების შესასრულებლად, არამედ იძულების ან მუქარის საფუძველზე, შეუძლია მოითხოვოს მისი უკან დაბრუნება, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა მიმღებს უფლება ჰქონდა გადაცემულზე“. განსახილველ შემთხვევაში მოპასუხემ, ანუ მიმღებმა, ვერ დაადასტურა უფლების არსებობა გადაცემულ სადავო ქონებაზე.

9.3.1. რაც შეეხება მეორე აპელანტის (ა/რ-ის სამინისტროს) მოსაზრებას, რომ სასარჩელო მოთხოვნის დაკმაყოფილებას გამორიცხავდა ის ფაქტი, რომ სამინისტრო კეთილსინდისიერი შემძენია, ხოლო მოსარჩელეს მეორე აპელანტისთვის ქონებაზე საკუთრების გადაცემის სამართლებრივი საფუძველი სადავოდ არ გაუხდია, სააპელაციო სასამართლო არ დაეთანხმა აღნიშნულ მტკიცებას და განმარტა: შესრულების ფარგლებში კუთვნილი ნივთის დაბრუნება მესამე პირისგანაც არის შესაძლებელი და მესაკუთრეს შეუძლია მოითხოვოს ნივთის პირადად მისთვის დაბრუნება, თუ შუაში მდგომი პირის მფლობელობის უფლება უკვე გაქარწყლებულია. იგივე წესი მოქმედებს იმ შემთხვევაშიც, როდესაც ამ შუაში მდგომ პირს თავიდანვე არ ჰქონდა უფლებამოსილება, გადაეცა ნივთი მესამე პირისათვის. სააპელაციო

სასამართლომ განმარტა, რომ გარიგების ბათილად ცნობის შემთხვევაში, უნდა შემოწმდეს გარიგების მეორე მხარის კეთილსინდისიერება, თუმცა, სსკ-ის 187-ე მუხლის თანახმად, ამ ფაქტის მტკიცებაც გამორიცხულია, რადგან მეორე აპელანტმა ქონება უსასყიდლოდ მიიღო: „შემძენი ხდება ნივთის მესაკუთრე მაშინაც, როცა გამსხვისებელი არ იყო ნივთის მესაკუთრე, მაგრამ შემძენი ამ ფაქტის მიმართ კეთილსინდისიერია. კეთილსინდისიერად არ ჩაითვლება შემძენი, თუ მან იცოდა ან უნდა სცოდნოდა, რომ გამსხვისებელი არ იყო მესაკუთრე. კეთილსინდისიერების ფაქტი უნდა არსებობდეს ნივთის გადაცემამდე. 2. კეთილსინდისიერი შემძენი ვერ გახდება ნივთის მესაკუთრე, თუ ეს ნივთი მესაკუთრემ დაკარგა, მას მოჰპარეს, ან მისი ნების წინააღმდეგ სხვაგვარად გავიდა მისი მფლობელობიდან, ანდა შემძენმა ის უსასყიდლოდ მიიღო.“ დადგენილია, რომ სადავო ქონება მეორე მოპასუხეს გადაეცა უსასყიდლოდ. შესაბამისად, არ არსებობს გარემოება, რომელიც მითითებული მიწის ნაკვეთის მოსარჩელის საკუთრებაში დაბრუნებას დააბრკოლებდა. ამგვარ ფაქტობრივ და სამართლებრივ გარემოებათა არსებობის პირობებში, სააპელაციო სასამართლომ დაასკვნა, რომ გასაჩივრებული გადაწყვეტილება კანონიერი და დასაბუთებულია, შესაბამისად, არ არსებობდა მისი გაუქმების ფაქტობრივი და სამართლებრივი საფუძვლები (იხ. სააპელაციო სასამართლოს განჩინება - ტ.4, ს.ფ. 85-111).

10. მოპასუხეების საკასაციო საჩივარი

10.1. მოპასუხეებმა საკასაციო წესით გაასაჩივრეს სააპელაციო სასამართლოს განჩინება, მოითხოვეს გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და, ახალი გადაწყვეტილების მიღებით, სასარჩელო მოთხოვნის უარყოფა.

10.2. პირველი კასატორი (სააგენტო) შემდეგ პრეტენზიებზე უთითებს:

10.2.1. სასამართლომ არასწორად მიიჩნია დადგენილად ფაქტობრივი გარემოება, რომ მოსარჩელის მიერ გამოვლენილი ნება სახელმწიფოს სასარგებლოდ საკუთრების უფლების მიტოვების თაობაზე მასზე განხორციელებული ფსიქოლოგიური იძულების შედეგს წარმოადგენდა, რაც აღნიშნული გარიგებების ბათილად ცნობის საფუძველი იყო; მოსარჩელეზე სახელმწიფო სტრუქტურების მხრიდან განხორციელებული არც ფიზიკური და არც ფსიქიკური ძალადობის დამადასტურებელი მტკიცებულება საქმეში არ მოიპოვება, ასევე, უცნობია მოსარჩელეზე იძულების განმახორციელებელ კონკრეტულ სუბიექტთა ვინაობაც. მოსარჩელის მიერ უძრავი ქონების სახელმწიფოსათვის გადაცემა წარმოადგენდა არა იძულების შედეგს, არამედ ამ უკანასკნელის მორალურ, ზნეობრივ ვალდებულებას და, თავისი არსით, იგი ემსახურებოდა საზოგადოებისა და სახელმწიფოსათვის მიყენებული ზიანის ნებაყოფლობით კომპენსირებას, რაც შესაბამისობაშია საზოგადოებაში დამკვიდრებულ მორალურ ფასეულობებთან საჯარო-

სამართლებრივ მიზნებთან;

10.2.2. საქმეში წარდგენილია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის პროკურატურის 2015 წლის 11 მაისის №13/07-30388 წერილი, რომელშიც აღნიშნულია, რომ მოსარჩელემ კუთვნილის ქონება სახელმწიფოს გადასცა საკუთარი ნებისა და სურვილის შესაბამისად, ადვოკატთან კონსულტაციის შემდეგ; საქმეში წარდგენილია აგრეთვე მტკიცებულება, რომ სისხლის სამართლის საქმეზე ჩატარებული გამოძიების შედეგად არ დადასტურდა მოსარჩელეზე რაიმე სახის ზეწოლის, ან სხვა დანაშაულებრივი ქმედების ჩადენის ფაქტი და სისხლის სამართლის საქმეზე გამოძიება შეწყდა სისხლის სამართლის კანონით გათვალისწინებული მოქმედების არარსებობის გამო;

10.2.3. სასამართლომ განმარტა, რომ მოსარჩელემ უნდა დაამტკიცოს, რომ მიწის ნაკვეთების მიტოვება გამომდინარეობდა ოჯახის წევრების მიმართ რეპრესიული ღონისძიებების თავიდან ასარიდებლად, ასევე, უნდა დაამტკიცოს, რომ საკუთრების მიტოვებით მან და ოჯახის წევრებმა თავიდან აიცილეს რეპრესიული ღონისძიებები. მიუხედავად ამგვარი განმარტებისა, მოსარჩელემ ვერ დაადასტურა, რა რეპრესიული ღონისძიებები აიცილეს თავიდან მან და მისი ოჯახის წევრებმა, ანდა რა შელავათები იქნა მათ მიმართ დაწესებული იმ ვითარებაში, როდესაც მოსარჩელის მაზლის მიმართ მაინც დადგა გამამტყუნებელი განაჩენი - შეეფარდა თავისუფლების აღკვეთა 7 წლის ვადით, ასევე დაეკისრა ჯარიმა - 5000 ლარი და, ზიანის ანაზღაურების მიზნით, 332 163 ლარის გადახდა, ხოლო მეორე მიწის ნაკვეთის მითვისებისათვის გამამტყუნებელი განაჩენი მოსარჩელის ქმრის მიმართაც დადგა; ამ უკანასკნელს შეეფარდა თავისუფლების აღკვეთა 10 წლისა და 6 თვის ვადით, ხოლო ჯარიმა - 7000 ლარი. მოსარჩელის ჩართულობას საგამოძიებო პროცესში არ გააჩნდა მართლსაწინააღმდეგო მიზანი, რომელსაც შესაძლოა გავლენა ჰქონოდა მისი ნების ჩამოყალიბებაზე. ასეც რომ ყოფილიყო, იძულებად და მუქარად იგი მაინც ვერ ჩაითვლებოდა, რადგან მას შემდეგ, რაც მისი ოჯახის წევრები დანაშაულებრივი გზით დაეუფლენ მიწის ნაკვეთებს, მოსარჩელის მიერ ამ ქონების უკან დაბრუნება მის მორალურ ვალდებულებას წარმოადგენდა. აღნიშნული გარემოებები არც ერთ შემთხვევაში არ უნდა ყოფილიყო მიჩნეული ფსიქოლოგიურ იძულებად;

10.2.4. სასამართლომ არასწორად არ მიიჩნია დადგენილად ფაქტობრივი გარემოება, რომ იძულებით დადებული გარიგების ბათილად ცნობის თაობაზე სასარჩელო მოთხოვნის ერთწლიანი შეცილების ვადა გასული იყო. შესაბამისად, ამ საფუძვლითაც არ არსებობდა სარჩელის დაკმაყოფილების შესაძლებლობა.

10. 3. მეორე კასატორის (ა/რ-ის სამინისტროს) საკასაციო საჩივარი შემდეგ საფუძვლებს მოიცავს:

- 10.3.1. პირველი და მეორე ინსტანციის სასამართლოების გადაწყვეტილებები არ არის საკმარისად დასაბუთებული, რადგან ორივე ინსტანციის სასამართლომ, ერთი მხრივ, განაცხადა, რომ სისხლის სამართლის საქმეზე დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებს არ აქვთ პრეიუდიციული ძალა სამოქალაქო საქმის წარმოებისას, ხოლო, მეორე მხრივ, ორივე ინსტანციის სასამართლო სისხლის სამართლის საქმის შედეგად მიღებულ ფაქტობრივ გარემოებებს აფასებს და განმარტავს, რომ მოსარჩელის მიმართ ადგილი ჰქონდა ზეწოლას;
- 10.3.2. სამოქალაქო სამართალწარმოებისას ქუთაისის სააპელაციო სასამართლომ დაარღვია მხარეთა შეჯიბრებითობის პრინციპი და უსაფუძვლოდ ჩათვალა, რომ აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოებების არარსებობა მოპასუხეს უნდა დადასტურებინა. მოპასუხეებმა წარადგენეს სისხლის სამართლის საქმეზე მიღებული საგამოძიებო მასალები და სასამართლოს განჩინება, რომელშიც აღნიშნულია, რომ მოსარჩელემ დაკითხვისას აღიარა, რომ სადავო მიწის ნაკვეთები მას არ შეუძენია და თავის სახელზე მიწის ნაკვეთების ფორმალური გაფორმება მაზლმა სთხოვა. თავის მხრივ, მოსარჩელის მაზლიც აღიარებდა ჩადენილ დანაშაულს და პროკურატურას მიმართა საპროცესო შეთანხმების გაფორმების მოთხოვნით, რა დროსაც გამოთქვეს მზაობა, მიწის ნაკვეთებზე უკანონოდ მოპოვებული საკუთრების ულების სახელმწიფოს სასარგებლოდ დათმობისათვის. სწორედ აღნიშნული გარემოება გახდა იმის საფუძველი, რომ მოსარჩელემ, მაზლის თხოვნით, სახელმწიფოს საკუთრებიდან ნებაყოფლობით დანაშაულებრივი გზით გასული ქონება კვლავ დააბრუნა სახელმწიფოს საკუთრებაში. რაც შეეხება მოსარჩელის განცხადების საფუძველზე მის იძულებასთან დაკავშირებით დაწყებულ სისხლის სამართლის საქმის წარმოებას, იგი არ დადასტურდა და მასზე საქმის წარმოება შეწყდა. ეს ფაქტი მოსარჩელეს მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად სადავოდ არც კი გაუხდია. აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოებები ქუთაისის სააპელაციო სასამართლომ საკმარის მტკიცებულებად არ ჩათვალა და მიიჩნია, რომ მოპასუხეებმა ვერ დაამტკიცეს სადავო გარიგებების დადებისას მოსარჩელეზე იძულების არარსებობა;
- 10.3.3. სასამართლომ მოპასუხეებად ჩააბა პირველი და მეორე კასატორები, ხოლო ის სახელმწიფო ორგანო, ვისთანაც რეალურად ჰქონდა პრეტენზიები მოსარჩელეს, საქმეში მესამე პირადაც კი არ მოუწვევია, მაშინ როდესაც მოსარჩელე აცხადებს, რომ ცალმხრივი ნების გამოვლენა პროკურატურის მხრიდან იძულების გამო ხდებოდა, თუმცა, არც აღნიშნულის დამადასტურებელი მტკიცებულება არაა წარდგენილი საქმეში.
- 10.3.4. მოცემულ საქმეზე საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ ერთხელ უკვე იმსჯელა: კერძოდ, 2016 წლის 28 ივნისის განჩინების (საქმე №ას-42-42-

2016 წ.) 22.4-ე პუნქტში სასამართლო განმარტავს, რომ „ამგვარი ფაქტების დადგენილად მიჩნევა მხოლოდ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის პროკურატურის 2015 წლის 11 მაისის წერილის საფუძველზე ისე, რომ საქმეში წარმოდგენილი არ ყოფილა შესაბამისი მტკიცებულებები: 2011 წლის 24 იანვრის, 16 თებერვლისა და 17 მაისის კანონიერ ძალაში შესული განჩინებები, დაუშვებელია, დარღვეულია სსსკ-ის 102-ე მუხლის მესამე ნაწილის მოთხოვნა. იმის გათვალისწინებით, რომ განაჩენით დადგენილ ფაქტებს კანონმდებელი პრედიციულ მნიშვნელობას არ ანიჭებს, საქმის ხელახლა განმხილველმა სასამართლომ ისინი სათანადო გამოკვლევის გარეშე დამტკიცებულად არ უნდა ჩათვალოს, არამედ უნდა გამოიკვლიოს, დაადგინოს და შეაფასოს სხვა მტკიცებულებებთან ერთობლიობაში და ისე მიიღოს საბოლოო გადაწყვეტილება“. აღნიშნული მითითების მიუხედავად, პირველი და მეორე ინსტანციის სასამართლოებმა სათანადოდ არ გამოიკვლიეს სასამართლოს 2011 წლის 24 იანვრის, 16 თებერვლისა და 17 მაისის კანონიერ ძალაში შესული სისხლის სამართლის ზემოხსენებული განჩინებები და გამოკვლული ფაქტობრივი გარემოებები, ასევე არ შეაფასეს, მოსარჩელის მხრიდან რა მტკიცებულებები იყო წარდგენილი იმის დასამტკიცებლად, რასაც იგი პროკურატურის მხრიდან იძულებას უწოდებს. ასეთ ვითარებაში, გაურკვეველია, სასამართლომ რატომ არ ჩათვალა მართლზომიერად ის ფაქტი, რომ მოსარჩელის საკუთრების უფლება სადავო ქონებაზე ფორმალურად არსებობდა, ხოლო მაზლის თხოვნით მან მიატოვა სადავო მიწის ნაკვეთები და ამგვარად აღდგა საჯარო წესრიგი და ზნეობის ნორმები. ამ კონტექსტში დაუსაბუთებელია ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობა, რომ სახელმწიფოს წინაშე მოსარჩელეს არანაირი ვალდებულება არ გააჩნდა. კანონის შესაბამისად, დაუშვებელია სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებულ უძრავ ქონებაზე საკუთრების უფლების მოპოვება თაღლითური გზებით, ხოლო სასამართლომ თავისი გადაწყვეტილებებით ხელი არ უნდა შეუწყოს ისეთი პრეცედენტის ჩამოყალიბებას, რომელიც მესამე პირებს წაახალისებს მსგავსი ქმედებებით უკანონოდ მოიპოვოს საკუთრების უფლება სახელმწიფო ქონებაზე (იხ. საკასაციო საჩივრები - ტ.4, ს.ფ 119-143).

11. საკასაციო სამართალწარმოების ეტაპი

11.1. საკასაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 1 ოქტომბრის განჩინებით საკასაციო განაცხადები წარმოებაშია მიღებული სსსკ-ის 391-ე მუხლის საფუძველზე დასაშვებობის წინაპირობების შესამოწმებლად.

ს ა მ ო ტ ი ვ ა ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი:

საკასაციო სასამართლო საქმის შესწავლის, მტკიცებულებათა გაანალიზებისა და საკასაციო საჩივრების დასაშვებობის იურიდიული დასაბუთებულობის შემოწმების შედეგად მივიდა დასკვნამდე, რომ საკასაციო განაცხადები არ აკმაყოფილებენ სსსკ-ის 391-ე მუხლის მოთხოვნებს, ამიტომ იგი დაუშვებელია შემდეგი არგუმენტაციით:

12. სსსკ-ის 391-ე მუხლის მეხუთე ნაწილის შესაბამისად, საკასაციო საჩივარი ქონებრივ და სხვა არაქონებრივ დავებში დასაშვებია, თუ კასატორი დაასაბუთებს, რომ: ა) საქმე მოიცავს სამართლებრივ პრობლემას, რომლის გადაწყვეტაც ხელს შეუწყობს სამართლის განვითარებას და ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებას; ბ) საქართველოს უზენაეს სასამართლოს მანამდე მსგავს სამართლებრივ საკითხზე გადაწყვეტილება არ მიუღია; გ) საკასაციო საჩივრის განხილვის შედეგად მოცემულ საქმეზე სავარაუდოა მსგავს სამართლებრივ საკითხზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მანამდე არსებული პრაქტიკისაგან განსხვავებული გადაწყვეტილების მიღება; დ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება განსხვავდება მსგავს სამართლებრივ საკითხზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მანამდე არსებული პრაქტიკისაგან; ე) სააპელაციო სასამართლომ საქმე განიხილა მატერიალური ან/და საპროცესო სამართლის ნორმების მნიშვნელოვანი დარღვევით, რასაც შეეძლო არსებითად ემოქმედა საქმის განხილვის შედეგზე; ვ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება ეწინააღმდეგება მსგავს სამართლებრივ საკითხზე ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციასა და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს; ზ) გასაჩივრებულია სააპელაციო სასამართლოს მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება ან განჩინება დაუსწრებელი გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვების თაობაზე. ზემოაღნიშნული ნორმები განსაზღვრავს იმ მოთხოვნებს, რომელთაც საკასაციო საჩივარი უნდა შეიცავდეს და ეფუძნებოდეს.
13. სსსკ-ის 404-ე მუხლის პირველი პუნქტით, საკასაციო სასამართლო გადაწყვეტილებას ამოწმებს საკასაციო საჩივრის ფარგლებში, ამავე კოდექსის 407-ე მუხლის პირველი ნაწილით, საკასაციო სასამართლო იმსჯელებს მხარის მხოლოდ იმ ახსნა-განმარტებაზე, რომელიც ასახულია სასამართლოთა გადაწყვეტილებებში ან სხდომათა ოქმებში. გარდა ამისა, შეიძლება, მხედველობაში იქნეს მიღებული ამ კოდექსის 396 - ე მუხლის პირველი ნაწილის „ვ“ ქვეპუნქტში მითითებული ფაქტები; ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად

ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება); საკასაციო სასამართლოს მიაჩნია, რომ კასატორებს არ წარმოუდგენიათ დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება), რაც საშუალებას მისცემდა სასამართლოს, არსებითად განსახილველად დაეშვა საკასაციო განაცხადი.

14. საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ წარმოდგენილი საკასაციო საჩივრები არ არის დასაშვები სსსკ-ის 391-ე მუხლით გათვალისწინებული არც ერთი ზემოხსენებული საფუძვლით.
15. საკასაციო საჩივრები არაა დასაშვები სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების საკასაციო სასამართლოს სტაბილური პრაქტიკისაგან განსხვავების არსებობის საფუძვლით. სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული განჩინება არ განსხვავდება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს არსებული პრაქტიკისაგან (*იხ. ქვემოთ პუნქტები*).
16. საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პარაგრაფი ავალდებულებს სასამართლოს, დაასაბუთოს თავისი გადაწყვეტილება, რაც არ უნდა იქნეს გაგებული თითოეულ არგუმენტზე დეტალური პასუხის გაცემად (*იხ. ჯღარკავა საქართველოს წინააღმდეგ, # 7932/03; Van de Hurk v. Netherlands, par.61, Garcia Ruiz v. Spain [GC] par.26; Jahnke and Lenoble v France (dec.); Perez v France [GC], par. 81; Hirvisaari v. Finland, §32*).
17. საკასაციო სასამართლო მიუთითებს სსსკ-ის 102 -ე მუხლზე, რომლის თანახმად, „1. თითოეულმა მხარემ უნდა დაამტკიცოს გარემოებანი, რომლებზედაც იგი ამყარებს თავის მოთხოვნებსა და შესაგებელს. 2. ამ გარემოებათა დამტკიცება შეიძლება თვით მხარეთა (მესამე პირთა) ახსნა-განმარტებით, მოწმეთა ჩვენებით, ფაქტების კონსტატაციის მასალებით, წერილობითი თუ ნივთიერი მტკიცებულებებითა და ექსპერტთა დასკვნებით“ და განმარტავს, რომ სააპელაციო სასამართლოს მიერ გამოკვლეული და დადგენილია ყველა ის მტკიცებულება და ფაქტობრივი გარემოება, რომელიც საჭიროა საკასაციო სამართალწარმოების ეტაპზე საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის წინაპირობების შესამოწმებლად.
18. საკასაციო სასამართლო არ იზიარებს კასატორების მიერ წარმოდგენილ საკასაციო პრეტენზიებს, რომლებიც ძირითადად წარმოდგენილია შედავების ერთმანეთთან დაახლოებული სამართლებრივი პოზიციებით და მსჯელობას ორი მიმართულებით წარმოადგენენ: 1. საქმის განმხილველ

სასამართლოებს უნდა გაეზიარებინათ და მხედველობაში უნდა შეეღოს ის ფაქტები, რომლებიც მოსარჩელესთან (მისი ოჯახის წევრებთან) მიმართებით სისხლის სამართლის საქმეზე მიღებული განაჩენით იყო დადგენილი და რის გამოც მოსარჩელის მიერ სახელმწიფოსთვის ქონების დაბრუნება მის მორალურ ვალდებულებას წარმოადგენდა; 2. საქმეში არსებული არც ერთი მტკიცებულება არ ადასტურებს, რომ ჩუქების ხელშეკრულება იძულების შედეგად გაფორმდა. კასატორები ასევე წარმოადგენენ პრეტენზიას მტკიცების ტვირთის განაწილებასა და სასარჩელო მოთხოვნის ხანდაზმულობასთან დაკავშირებით. საკასაციო შედავებაში ასახული მოსაზრებები კასატორების მიერ ქვემდგომ ინსტანციებშიც იქნა გაჟღერებული, რაც სასამართლოებმა საქმის განხილვის არც ერთ ეტაპზე არ გაიზიარეს და რასაც ეთანხმება საკასაციო სასამართლოც შემდეგ გარემოებათა გამო:

- 18.1. წარმოდგენილი საკასაციო შედავების ფაქტობრივი და სამართლებრივ მართებულობის საკითხის შემოწმებამდე, საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ სასარჩელო მოთხოვნის საფუძვლიანობის შემოწმებისას, სასამართლო იკვლევს, თუ რამდენად ვლინდება სამართლებრივი და ფაქტობრივი გარემოებების ის ერთობლიობა, რომლებიც სასარჩელო მოთხოვნის, ან მოთხოვნის გამომრიცხველი შესაგებლის წარმატებას განაპირობებს. სასამართლო ვალდებულია, განსაზღვროს მოთხოვნის ფარგლები (ისე რომ არ გასცდეს მას), მოძებნოს დავის მომწესრიგებელი შესატყვისი სამართლის ნორმა (სპეციალური ან ზოგადი წესი) და დაადგინოს იმ გარემოებათა არსებობა/არარსებობა (ფაქტობრივი გარემოებები), რომლებიც ამ ნორმის გამოყენებისთვის აუცილებელ წინაპირობებს წარმოადგენენ. საკასაციო სასამართლომ არაერთ საქმეზე განმარტა: „სასამართლოს უპირველესი ამოცანაა, დაადგინოს, თუ რას ითხოვს მოსარჩელე მოპასუხისაგან და რის საფუძველზე, ანუ რომელ ფაქტობრივ გარემოებებზე ამყარებს თავის მოთხოვნას. სასამართლომ მხარის მიერ მითითებული მოთხოვნის ფარგლებში უნდა მოძებნოს ის სამართლებრივი ნორმა (ნორმები), რომელიც იმ შედეგს ითვალისწინებს, რისი მიღწევაც მხარეს სურს. ამასთან, მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძვლად განხილული ნორმა (ან ნორმები) შეიცავს იმ აღწერილობას (ფაქტობრივ შემადგენლობას), რომლის შემოწმებაც სასამართლოს პრეროგატივაა და რომელიც უნდა განხორციელდეს ლოგიკური მეთოდების გამოყენების გზით, ანუ სასამართლომ უნდა დაადგინოს, ნორმაში მოყვანილი აბსტრაქტული აღწერილობა რამდენად შეესაბამება კონკრეტულ ცხოვრებისეულ

სიტუაციას და გამოიტანოს შესაბამისი დასკვნები. ის მხარე, რომელსაც აქვს მოთხოვნა მეორე მხარისადმი, სულ მცირე, უნდა უთითებდეს იმ ფაქტობრივ შემადგენლობაზე, რომელსაც სამართლის ნორმა გვთავაზობს. აქედან გამომდინარე, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძვლის რომელიმე ფაქტობრივი წანამძღვრის (სამართლებრივი წინაპირობის) არარსებობა გამორიცხავს მხარისათვის სასურველი სამართლებრივი შედეგის დადგომას (იხ. სუსგ-ები: #ას- 15-29-1443-2012; #ას-973-1208-04; #ას- 664-635-2016).

18.2. რაც შეეხება თავად საკასაციო შედავების კონკრეტულ ნაწილს, რომელიც საქმის განმხილველი სასამართლოების მიერ სისხლის სამართლის საქმეზე მიღებული და ძალაში შესული განაჩენით დადგენილი ფაქტების სამოქალაქო დავაში გაუთვალისწინებლობას შეეხება და რომელთათვისაც, მხარე სამოქალაქო დავაში პრეიუდიციული მნიშვნელობის მინიჭებასა და უპირობოდ გამოყენება-გაზიარებას ითხოვს, საკასაციო სასამართლო მიუთითებს სსსკ-ის 106-ე მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტის დანაწესზე, რომლის თანახმად „მხარეები თავისუფლდებიან მტკიცებულებათა წარმოდგენისაგან ისეთი ფაქტების დასადასტურებლად, რომლებსაც თუმცა ემყარება მათი მოთხოვნები, თუ შესაგებელი, მაგრამ დამტკიცებას არ საჭიროებენ. ესენია: ა) ფაქტები, რომლებსაც სასამართლო საყოველთაოდ ცნობილად მიიჩნევს; ბ) ფაქტები, რომლებიც დადგენილია ერთ სამოქალაქო საქმეზე სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით, თუ სხვა სამოქალაქო საქმეების განხილვისას იგივე მხარეები მონაწილეობენ“. დასახელებული ნორმის ანალიზიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ წინასწარ დადგენილი ძალის მქონე ფაქტებად კანონმდებელი განიხილავს კანონიერ ძალაში შესული სასამართლო გადაწყვეტილებით დადგენილ ფაქტებს და მხარეს მათ დასადასტურებლად მტკიცებულებათა წარდგენის ვალდებულებისაგან ათავისუფლებს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ სამოქალაქო საქმის განხილვისას იგივე მხარეები მონაწილეობენ, ანუ პრეიუდიციული ძალის მქონედ ფაქტობრივი გარემოების მიჩნევისათვის, სავალდებულოა არსებობდეს არა მარტო სამოქალაქო საქმეზე მიღებული და კანონიერ ძალაში შესული სასამართლო გადაწყვეტილება, არამედ ამ გადაწყვეტილების სუბიექტებიც შემდგომში სხვა სამოქალაქო საქმის მონაწილეებიც უნდა იყვნენ;

18.3. პრეიუდიციული ფაქტების შესახებ ერთ-ერთ საქმეზე საკასაციო სასამართლომ განმარტა: „თავად პრეიუდიციულ ფაქტებში იგულისხმება ისეთი ფაქტობრივი გარემოებები, რომლებითაც განსაზღვრულია მხარეთა მატერიალურ-

სამართლებრივი ურთიერთობით გათვალისწინებული უფლებები და ვალდებულებები, რაც საფუძვლად დაედო გადაწყვეტილების გამოტანას. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ წინასწარ დადგენილი ძალის მქონე ფაქტებად კანონმდებელი განიხილავს კანონიერ ძალაში შესული სასამართლო გადაწყვეტილებით დადგენილ ფაქტებს და მხარეს მათ დასადასტურებლად მტკიცებულებათა წარდგენის ვალდებულებისაგან ათავისუფლებს იმ შემთხვევაში, თუ სამოქალაქო საქმის განხილვისას იგივე მხარეები მონაწილეობენ, ანუ პრეიუდიციული ძალის მქონედ ფაქტობრივი გარემოების მიჩნევისათვის, სავალდებულოა არსებობდეს სამოქალაქო საქმეზე მიღებული, კანონიერ ძალაში შესული სასამართლო გადაწყვეტილება და ამ გადაწყვეტილების სუბიექტები სხვა სამოქალაქო საქმის მხარეებად უნდა გვევლინებოდნენ. თავად პრეიუდიციულ ფაქტებში იგულისხმება ისეთი ფაქტობრივი გარემოებები, რომლებითაც განსაზღვრულია მხარეთა მატერიალურ-სამართლებრივი ურთიერთობით გათვალისწინებული უფლებები და ვალდებულებები, რაც საფუძვლად დაედო გადაწყვეტილების გამოტანას. პრეიუდიციულობის შემოწმების დროს მნიშვნელობა ენიჭება როგორც იმ პროცესუალურსამართლებრივ კრიტერიუმებს, რომლითაც განისაზღვრება კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილების ფორმალური მოთხოვნები, ასევე ამ გადაწყვეტილებით დადგენილ ფაქტობრივი გარემოების შინაარსს: (იხ. საქმე №ას-824-790-2016).

18.4. კასატორების პრეტენზიის პასუხად, საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ, მართალია, სისხლის საქმეზე მიღებულ განაჩენში აღნიშნულია, რომ მოსარჩელეს ქონება არ შეუძენია და ის ფორმალურად გახდა ამ ქონებათა მესაკუთრე, მაგრამ საკასაციო სასამართლო სამოქალაქო სამართალწარმოების გზით საქმის განხილვისას ვერ გაიზიარებს კასატორების მტკიცებას, რომ სისხლის სამართლებრივი საქმის სამოტივაციო ნაწილში მითითებულ ფაქტს, სამოქალაქოსამართლებრივ დავებში პრეიუდიციული მნიშვნელობა ენიჭება. ამგვარ დაშვებას, როგორც უკვე აღინიშნა, გამორიცხავს სსსკ-ის 106-ე მუხლი, რომლის შინაარსიდან გამომდინარეც, საკასაციო სასამართლო ხაზს უსვამს ორ მნიშვნელოვან გარემოებას: პირველი - კასატორების მიერ მოხმობილი გადაწყვეტილება არ წარმოადგენს სამოქალაქო დავაზე მიღებულ გადაწყვეტილებას და მეორე - ასეც რომ იყოს, სისხლის სამართლის საქმეზე მონაწილე პირები განსახილველ სამოქალაქო დავაში არ არიან მხარეები. გარდა ამ აუცილებელი სამართლებრივი ელემენტების არარსებობისა, პრეიუდიციას გამორიცხავს დავის საგანიც: უდავოა, რომ სისხლის სამართლის საქმეზე მიღებული გადაწყვეტილებით შესწავლილი და სამართლებრივად

შეფასებული არაა და ვერც იქნება კერძოსამართლებრივი მნიშვნელობის მქონე საკითხები, მათ შორის, არც იმ გარიგებების (ნასყიდობის ხელშეკრულებები) ნამდვილობა, რაზეც კასატორების მოთხოვნის გამომრიცხველი შესაგებელია (და საკასაციო შედავებაც) დაფუძნებული. აქვე საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ არ ზიარებს კასატორების იმ პრეტენზიასაც, რომ წინააღმდეგობრივია სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობა, რომელიც, ერთი მხრივ, სისხლის სამართლის საქმეზე დადგენილი გარემოებებისათვის პრეიუდიციული მნიშვნელობის მინიჭებას გამორიცხავს, თუმცა, მეორე მხრივ, იმავე სისხლის სამართლის საქმეზე უთითებს, როდესაც მოსარჩელეზე განხორციელებულ ზეწოლაზე მსჯელობს. საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ სააპელაციო სასამართლო მართებულია და დასაბუთებულად ეყრდნობა მოსარჩელის მიერ მის თავისუფალ ნებაზე ზეგავლენის ფაქტის დასადგენად სისხლის სამართლის საქმეზე მითითებულ გარემოებებს, თუმცა, არა დადგენილი გარემოებების ძალას ანიჭებს მათ, არამედ სხვა მტკიცებულებებთან ერთობლივად გაანალიზებითა და შეჯერებით მიდის დასკვნამდე.

18.5. კასატორებს მიაჩნიათ, რომ მოსარჩელე ნასყიდობის გარიგებების დადებისას თვალთმაქცურად მოქმედებდა და ამ გარიგების საფუძველზე იგი ქონების ფორმალური მესაკუთრე გახდა, ნამდვილი მესაკუთრე კი მოსარჩელის მაზლი იყო, რომლის მიმართაც დადგინდა სისხლისსამართლებრივი კანონდარღვევა, ამის შემდეგ კი მოსარჩელის მორალურ ვალდებულებას წარმოადგენდა, რომ სახელმწიფოსთვის დაებრუნებინა სადავო უძრავი ქონება. უდავოა, რომ ნასყიდობა კერძოსამართლებრივ გარიგებას წარმოადგენს და მისი ნამდვილობის გამორკვევა მხოლოდ სამოქალაქო სამართალწარმოებითა და კერძოსამართლებრივ ურთიერთობათა მომწესრიგებელი ნორმებითაა შესაძლებელი და არა - სისხლის სამართლებრივი წარმოებით. უდავოა, რომ მოსარჩელეს, არც სისხლის სამართლებრივი წარმოების და არც შემდგომ ეტაპზე, არავინ შედავებია ამ გარიგებების (ნასყიდობების) ნამდვილობაში, მათი ნამდვილობა სადავოდ არ გაუხდია არც ერთ დაინტერესებულ პირს, რისი განხორციელებაც სსსკ-ის შესაბამისი ნორმების საფუძველზე (თუნდაც სსსკ-ის თავი XXXIV³ის საფუძველზე) - მათ შეეძლოთ.

18.6. იმ ფაქტობრივ მოცემულობაში, როცა გარიგებების ნამდვილობა შედავებული არაა, სასამართლო, მხარეთა შეჯიბრებითობის პრინციპიდან

გამომდინარე, საკუთარი ინიციატივით ვერ იმსჯელებს ნასყიდობის ხელშეკრულებების თვალთმაქცურ ბუნებაზე და ეს ხელშეკრულებები მიიჩნევა პრეზუმირებულ, შეუდავებელ ფაქტებად. ამდენად, როცა სამოქალაქო სამართალწარმოების წესით დადგენილი არაა მოსარჩელის თვალთმაქცური მონაწილეობა სადავო ქონებების შესაძენად დადებულ ხელშეკრულებებში, სამართლებრივად დაუსაბუთებელია კასატორების მტკიცება, რომ მოსარჩელის მორალურ ვალდებულებას წარმოადგენდა სადავო ქონების სახელმწიფოსთვის დაბრუნება.

18.7. მოცემულ შემთხვევაში მოსარჩელემ წარმატებით გაართვა თავი სასარჩელო მოთხოვნის მტკიცების ტვირთის რეალიზებას და დაადასტურა, რომ უძრავი ქონების მიტოვებაზე განაცხადი მან იძულებისა და შიშის ქვეშ გააკეთა და არა ავტონომიური და თავისუფალი ნების პირობებში, რისი დადასტურებაც, შესაძლოა, ყოველთვის ვერ მოხერხდეს უშუალო მტკიცებულებებით, თუმცა, მხარის მიერ მითითებული ფაქტობრივი გარემოებებისა და მტკიცებულებების ერთობლივად შეფასებით, აღნიშნული შესაძლებელია. ამ შემთხვევაში მტკიცების კუთვნილი ტვირთის დაძლევა მოსარჩელემ შეძლო იმ მტკიცებულებებთან ერთობლიობის საფუძველზე, რომლებიც საქმეშია წარდგენილი, კერძოდ: ნასყიდობის ხელშეკრულებების საფუძველზე მოსარჩელემ ქონების შეძენაში გადაიხადა 80 000 ლარი, მოგვიანებით ისინი იპოთეკითაც დატვირთა. ასევე დადგენილია, რომ სახელმწიფოს წინაშე მოსარჩელეს არ გააჩნდა რაიმე შესასრულებელი ვალდებულება. მიუხედავად აღნიშნულისა, დაახლოებით ორი წლის შემდეგ, მოსარჩელემ ორივე ქონება სახელმწიფოს აჩუქა. დადგენილია, რომ მოსარჩელესაც მუდმივად იბარებდნენ საგამოძიებო ორგანოები, გამოძიებას გააჩნდა გარკვეული პრეტენზიები გააჩნდა მის მიმართ, ამავედროულად, მოსარჩელის მაზლი სწორედ სადავო ქონების გამო სისხლის სამართლის პასუხისგებაში იქნა მიცემული და მის წინააღმდეგ გამოტანილ გამამტყუნებელ განაჩენში მიეთითა, რომ ბრალდებულმა მოსარჩელის ხელშეწყობით მიითვისა სახელმწიფოს კუთვნილი მიწის ნაკვეთი. დასახელებულმა გარემოებებმა მოსარჩელეს შეუქმნა სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემისა და დაპატიმრების რეალური და მაღალი ხარისხით ვარაუდის საფრთხე, რომლის თავიდან აცილებაც მას შეეძლო მიწის ნაკვეთის სახელმწიფო საკუთრებაში დაბრუნებით. მართლაც, მოსარჩელემ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრება მიატოვა და მის მიმართ გამოძიება აღარ

დაიწყოს, ის სისხლისსამართლებრივ პასუხისგებაში აღარ იქნა მიცემული. ასეთ ვითარებაში ნათელია, რომ მიწის ნაკვეთის მიტოვება განპირობებული იყო მოსალოდნელი სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობის არიდებითა და ოჯახის წევრების დახმარების სურვილით, მიწის ნაკვეთების დათმობის სანაცვლოდ. ამდენად, საკასაციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს, კასატორთა პრეტენზიებს, რომ რადგან მხოლოდ მოსარჩელის მიმართ არ აღძრულა სისხლისსამართლებრივი დევნა, ხოლო მისი ოჯახის წევრების წინააღმდეგ გამამტყუნებელი განაჩენი დადგა, აღნიშნულის საფუძველზე არ შეიძლება იმ დასკვნის გამოტანა, რომ საკუთრებაზე უფლების მიტოვებით მოსარჩელემ აირიდა მის მიმართ რეპრესიული ღონისძიებები და შესაბამისად, საკუთრება დათმო არა იძულების (მოსალოდნელი სისხლისსამართლებრივი დევნის) გამო, არამედ-ნამდვილი ნება გამოავლინა.

18.8. საკასაციო სასამართლო ყურადღებას გაამახვილებს სამართლის სუბიექტებს შორის ჩუქების ხელშეკრულების სამართლებრივ ბუნებაზე, რომელიც მატერიალური სამართლითაა მოწესრიგებული და ცალმხრივ გარიგებას წარმოადგენს. იმისთვის, რომ მესაკუთრეს ამგვარი გარიგების სურვილი ჰქონდეს, ლოგიკურია, რომ არსებობდეს გამჩუქებლის ჯანსაღი დამოკიდებულება დასაჩუქრებულის მიმართ, არსებობდეს იმგვარი პირადი კეთილგანწყობა, რომელიც დამსაჩუქრებლის მხრიდან მაღლიერების სურვილს აღძრავს, აგრეთვე, უნდა არსებობდეს დამსაჩუქრებლის შესაბამისი ფინანსური მდგომარეობაც. მხოლოდ ამ გარემოებათა ობიექტური შეფასებით შეიძლება იყოს პრეზუმირებული, რომ ჩუქება ნამდვილი ნების გამოვლინებაა. განსახილველ შემთხვევაში არც ერთი წინაპირობა არ დასტურდება, ამდენად, აღნიშნული იძლევა იმგვარი პრეზუმფციის დაშვების შესაძლებლობას, რომ მოსარჩელეს ჩუქების ხელშეკრულების გაფორმებისას ნამდვილი ნება არ გამოუვლენია, აღნიშნული პრეზუმფციის გაქარწყლება სარწმუნო და დამაჯერებელი მტკიცებით ვერ შეძლო მოპასუხე მხარემ. ამავე კონტექსტში საკასაციო სასამართლო სავსებით იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობას მხარეთა შორის მტკიცების ტვირთის განაწილების თაობაზე (იხ. წინამდებარე განჩინების 9.2.3-9.2.4 ქვეპუნქტები) და საკასაციო სასამართლოს ერთ-ერთ განჩინებას მოიხმობს: „**სსკ-ის 319-ე მუხლი ადგენს სახელშეკრულებო თავისუფლების პრინციპს, რაც იმას ნიშნავს, რომ კერძოსამართლებრივი გარიგების მონაწილეები კანონის ფარგლებში**

უფლებამოსილი არიან, თავისუფლად დადონ ისეთი ხელშეკრულებები, რომლებიც კანონით გათვალისწინებული არ არის, მაგრამ არ ეწინააღმდეგება მას ანუ მოქმედებს პრინციპი ნებადართულია, რაც აკრძალული არ არის, დასახელებული ნორმის დეფინიციიდან გამომდინარე, სახელშეკრულებო თავისუფლებაც კანონისმიერ ჩარჩოშია მოქცეული და აქედან გამომდინარე, როდესაც სამოქალაქო სამართლებრივი ურთიერთობის მხარეა სახელმწიფო, განსაკუთრებით მაღალი სტანდარტით უნდა შემოწმდეს და შეფასდეს გარიგების „ძლიერი“ კონტრაქტის ქცევა/ქმედება რამდენად შეესაბამება სსკ-ის 54-ე მუხლის წინაპირობათაგან ისეთ სპეციფიკურ დანაწესს, როგორიცაა ზნეობის ნორმები. ასეთ ვითარებაში სასამართლოს კვლევისა და შეფასების საგანია, თუ რამდენად მორალურად შეიძლება იქნეს მიჩნეული ისეთი გარიგება, როდესაც სახელმწიფო უსასყიდლოდ ღებულობს გარკვეულ მომსახურებას, ქონებას საკუთრებაში და ა.შ. ანუ პრაქტიკულად რატომ შეიძლება კერძო სამართლის პირმა „დაასაჩუქროს“ სახელმწიფო, რამდენად შეესაბამება აღნიშნული იმ ზოგად მორალურ კატეგორიას, რომ სახელმწიფოს, რომელსაც აქვს ვალდებულება საკუთარი რესურსებით თითოეული პირის უფლება და ინტერესი დაიცვას, ფიზიკურმა ან იურიდიულმა პირმა აჩუქოს რაიმე ქონება, უსასყიდლოდ მოემსახუროს“ (იხ. სუსგ # ას-212-201-2017, 15.05.2017წ.). განსახილველ შემთხვევაში ჩუქების უსასყიდლო ბუნება, კიდევ ერთი დამატებითი არგუმენტია, რომელიც ეჭვქვეშ აყენებს სახელმწიფოს, როგორც ძლიერი მხარისა და ფიზიკური პირის მიერ გამოვლენილი ნების ნამდვილობას. ამასთან, **კასატორთა მტკიცების საპასუხოდ, საკასაციო სასამართლო იმასაც განმარტავს, რომ ჩუქების, როგორც უსასყიდლო გარიგების დროს, არ არსებობს შემძენის კეთილსინდისიერების პრეზუმფცია და მტკიცების ტვირთი შემძენს უბრუნდება.**

18.9. საკასაციო სასამართლო მსჯელობას განავითარებს მოსარჩელის მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველზე და უპასუხებს კასატორთა პრეტენზიებს სსკ-ის 85-ე და 89-ე მუხლების საფუძველზე მოსარჩელის მოთხოვნის საფუძვლიანობასთან დაკავშირებით, ამასთან, განიხილავს იმ სამართლებრივ კონსტრუქციას, რომლის საფუძველზეც არსებობს სარჩელის დაკმაყოფილების საფუძველი (ამ შემთხვევაში დაკმაყოფილებული სარჩელის თაობაზე გასაჩივრებული განჩინების დაუშვებლად ცნობის წინაპირობა) და გასაჩივრებული განჩინების საკასაციო სასამართლოს პრაქტიკასთან შესაბამისობის გამო, კასატორთა განაცხადები დაუშვებლად იქნა ცნობილი

არსებითად განსახილველად.

- 18.9.1. გასაზიარებელია კასატორითა მითითება, რომ სსკ-ის 85-ე მუხლის საფუძველზე გარიგების საცილობისას, სასამართლო ამოწმებს სსკ-ის 89-ე მუხლით დადგენილი წინაპირობის არსებობას. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდმა პალატამ (იხ. 2017 წლის 2 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე # ას-664-635-2016, 207-ე პუნქტი) განმარტა: „იძულება არა ფაქტის, არამედ სამართლებრივი შეფასების საკითხია. ერთ-ერთ საქმეზე საკასაციო სასამართლომ დაასკვნა: „სამოქალაქო კოდექსის 85-ე-89-ე მუხლებით განსაზღვრული გარიგების იძულებით დადება სამართლებრივი კატეგორიაა და სასამართლო ნორმით გათვალისწინებული შედეგის განსაზღვრისას ხელმძღვანელობს მხარის მიერ მითითებული ფაქტებითა და ამ ფაქტების დადასტურების მიზნით წარდგენილი მტკიცებულებებით, რომლებიც ნორმით გათვალისწინებულ შემადგენლობას უნდა ქმნიდეს“ (იხ.სუსგ #ას-89-83-2015, 23.10.2015 წელი)“, **ამასთან, საკასაციო სასამართლომ არაერთ გადაწყვეტილებაში/განჩინებაში განმარტა, რომ შეცილება და ხანდაზმულობა განსხვავებული სამართლებრივი ცნებებია.** იძულებით დადებული გარიგების შეცილების ვადაა ერთი წელი, რომელიც აითვლება იმ მომენტიდან, როდესაც დამთავრდება პირის იძულების მომენტი; მნიშვნელოვანია, რომ იძულების მომენტის დასრულება უკავშირდება პირის სუბიექტურ აღქმას, რომ მის პიროვნებას ან ქონებას, მისი ოჯახის წევრებს ან ახლო ნათესავებს აღარ ემუქრებათ რეალური საფრთხე. იძულებით დადებული გარიგების შემთხვევაში ვადის დენა იწყება იმ მომენტიდან, როდესაც იძულების სიტუაცია მთავრდება. გადამწყვეტია მომენტი, რომელშიც შეცილებაზე უფლებამოსილი პირი აღარ იმყოფება იძულებით განპირობებული შედეგის გავლენის ქვეშ. აღნიშნული იძულებული პირის სუბიექტური თვალთახედვიდან უნდა იქნეს შეფასებული (იხ. A. Arnold in Ermann BGB Kommentar 14. Aufl. Band. I. Köln 2014 §124 Rn 4) და არა იძულების განხორციელების მომენტიდან. სსკ-ის 89-ე მუხლით დადგენილია არა ხანდაზმულობის, არამედ სადავო გარიგების გამო შეცილების სპეციალური ერთწლიანი ვადა.
- 18.9.2. მოცემულ შემთხვევაში, როგორც საკასაციო სასამართლოს 2016 წლის 28 ივნისის განჩინებაშია მითითებული, სასარჩელო მოთხოვნა გამომდინარეობს სსკ-ის 978-979-ე მუხლებიდან (იხ. წინამდებარე განჩინების 7.1.1 ქვეპუნქტი). ერთ-ერთ საქმეზე, სადაც გარიგების უსასყიდლო ხასიათზეა

ყურადღება გამახვილებული, საკასაციო სასამართლომ განმარტა: „სსკ-ის 54-ე მუხლის დანაწესით, ბათილია გარიგება, რომელიც არღვევს კანონით დადგენილ წესსა და აკრძალვებს, ეწინააღმდეგება საჯარო წესრიგს ან ზნეობის ნორმებს. სამართლებრივ სახელმწიფოში მართლწესრიგის არსებობას უზრუნველყოფს, როგორც კანონი, ასევე, მორალური ქცევის სტანდარტი. შესაბამისად, მიუხედავად იმისა, რომ კერძო სამართლებრივ ურთიერთობებში კერძო ავტონომიისა და თავისუფალი კონტრაქტების პრინციპი მოქმედებს, გარიგება, რომელიც საზოგადოებაში „საყოველთაოდ მიღებულ ქცევის სტანდარტს“ ეწინააღმდეგება, ამორალურ გარიგებად მიიჩნევა და ბათილობის სამართლებრივ შედეგებს უკავშირდება. სსკ-ის 54-ე მუხლის საკანონმდებლო დანაწესის მიზანს სწორედ იმგვარი გარიგებების თავიდან აცილება წარმოადგენს, რომლებიც ფორმალურად კანონსაწინააღმდეგო არ არის, თუმცა, თავისი არსით, საზოგადოებრივ მართლწესრიგს არღვევს და სამოქალაქო ბრუნვის სუბიექტთა თანაცხოვრებას აუარესებს, რაც შედეგობრივად, სამოქალაქო ბრუნვას აფერხებს“ . **(იხ. სუსგ # ას-212-201-2017, 15.05.2017წ.)**.

18.9.3. აღნიშნული საკითხის კონტექსტში მნიშვნელოვანია, აგრეთვე, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე „ნაცვლიშვილი და ტოგონიძე საქართველოს წინააღმდეგ“. ამ საქმეში სასამართლომ განმარტა, რომ თუ საპროცესო შეთანხმების უკანონობა არ დასტურდება, ქონებრივი პასუხისმგებლობა, რომელიც აღნიშნული საპროცესო შეთანხმების შედეგად დადგა, არ შეიძლება ცალკე იქნეს გამოყოფილი და როგორც პასუხისმგებლობის დამოუკიდებელი სახე, უკანონოდ მიჩნეული. ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ იგივე დასკვნა გააკეთა საქმეზე „გალსთიანი სომხეთის წინააღმდეგ“. მაშასადამე, ევროსასამართლოს მითითებული პრაქტიკის განზოგადების შედეგადაც, ცხადია, რომ, იმ შემთხვევაში, თუ ქონებრივი პასუხისმგებლობა საპროცესო შეთანხმების არსებითი შემადგენელი ნაწილი, ან მისი თანმდევი შედეგია, სადავო (ჩუქების) ხელშეკრულება, მაინც არ შეიძლება მართლზომიერად იქნეს მიჩნეული, მით უფრო მაშინ, როცა კასატორები ცალსახად მიუთითებენ, რომ მოსარჩელის ქონებრივ პასუხისმგებლობას და მორალურ ვალდებულებას სახელმწიფოსათვის ქონების უსასყიდლოდ გადაცემა წარმოადგენდა, ეს კი, თავის მხრივ სახელმწიფოსათვის დანაშაულით მიყენებული ზიანის ანაზღაურებას ემსახურებოდა. განსახილველ შემთხვევაში ცალსახად დადგინდა, რომ მოსარჩელის

მხრიდან სახელმწიფოსათვის ქონების ჩუქება იმ დროისათვის, როდესაც მისი ოჯახის წევრები სისხლის სამართლის პასუხისგებაში იყვნენ მიცემული, არ წარმოადგენდა სახელმწიფოსათვის მიყენებული ზიანის ანაზღაურებას. ასეთ ვითარებაში კი მაღლიერების ნიშნად სახელმწიფოსათვის ქონების გადაცემა, სასამართლოს შეფასებით, სამოქალაქოსამართლებრივ კონტექსტში ბათილი გარიგებაა, თავად გარიგების შინაარსის უზნეობისა და ამორალურობის გამო. **„სსკ-ის 54-ე მუხლის თაობაზე მსჯელობისას, დოქტრინაში გამოთქმული არაერთი მოსაზრებისა და სასამართლო პრაქტიკის გათვალისწინებით, უნდა აღინიშნოს, რომ დასახელებული ნორმა ზოგადდეფინიციური ხასიათისაა, ბლანკეტურ, მითითებით მოწესრიგებას წარმოადგენს... მარტოოდენ 54-ე მუხლი სხვა ნორმების, რომლებიც მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველს შეიცავენ, მითითების გარეშე არ უნდა იქნეს გამოყენებული, ხოლო ზნეობის ნორმების საწინააღმდეგოდ გარიგების შინაარსის შესაფასებლად, შესაძლებელია დამოუკიდებლად იქნეს გამოყენებული დასახელებული მუხლი, როდესაც გარიგების ამორალურობას უკავშირდება სადავო საკითხი, თუმცა, ასეთ ვითარებაში, დამატებით შესაძლოა კონტრაჰენტთა ქმედებების შეფასება მოხდეს სსკ-ის მე-8 მუხლის მესამე ნაწილით განმტკიცებული კეთილსინდისიერების მასშტაბითაც, რათა დადგინდეს არა მხარეების სუბიექტური დამოკიდებულება გარიგებისდმი (მისი კონკრეტული პირობისადმი), არამედ ობიექტური გარემოებების შეფასების საფუძველზე, რაც გარიგების შინაარსის ზნეობის ნორმებთან შესატყვისობას ეხება, გაირკვეს ამორალურია თუ არა მხარეთა შეთანხმება. სსკ-ის 54-ე მუხლის საფუძველზე გარიგების ზნეობის საწინააღმდეგოდ მიჩნევის შემთხვევაში, გარიგებით მიღებული სარგებლის დაბრუნება კრედიტორმა მოვალეს შესაძლებელია მოსთხოვოს უსაფუძვლო გამდიდრების ნორმების... „საფუძველზე“ (იხ. სუსგ # ას-212-201-2017, 15.05.2017წ.; შდრ. სუსგ-ებს: # ას-225-215-2016; # ას-761-729-2016).**

- 18.9.4. საკასაციო სასამართლოს დიდმა პალატამ ასევე განმარტა: „პირის იძულება, ნების საწინააღმდეგოდ დათმოს საკუთრება მესამე პირის/პირების სასარგებლოდ, თავისი ხასიათით, წარმოადგენს მართლსაწინააღმდეგო ქმედებას, ვინაიდან ასეთი ქმედება არღვევს საქართველოს კონსტიტუციის 21-ე მუხლით, ევროპული კონვენციის პირველი დამატებითი ოქმის პირველი მუხლითა და სსკ-ის 170-ე მუხლით გარანტირებულ მესაკუთრის უფლებას, თავისუფლად ფლობდეს, სარგებლობდეს და განკარგავდეს საკუთრებას“ (იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის 2017 წლის 2 მარტის გადაწყვეტილების /საქმე # ას-664-635-2016/, 193-ე პუნქტი). საკასაციო სასამართლოს მიერ ანალოგიური

შინაარსის სხვა დავაზე განმარტებულია, რომ მატერიალური უფლების შეცილების ვადა ვრცელდება მხოლოდ საცილო გარიგებებზე. მოცემულ შემთხვევაში კი, ვინაიდან სახეზეა უცილოდ ბათილი გარიგება, მისი ამორალურობის გამო, რომელზეც შეცილების ვადა სამოქალაქო კოდექსით დადგენილი არაა, მის მიმართ გამოყენებულ უნდა იქნეს ხანდაზმულობის საერთო - ათწლიანი ვადა. ამდენად, ხანდაზმულობაზე კასატორის შედავებას სამართლებრივად ვარგისი საფუძველი არც ამ თვალსაზრისით გააჩნია და იგი დაუსაბუთებელი და უსაფუძვლოა (იხ. სუსგ-ები: # ას-225-215-2016; # ას-761-729-2016, # 271-271-2018). მოსარჩელის მოთხოვნა წარმოშობილია სსკ-ის 54-ე, 978-979-ე მუხლების საფუძველზე, იგი განხორციელებადია (არ არის ხანდაზმული) და მართებულად დააკმაყოფილა სასამართლომ.

18.10. კასატორების შედავება მტკიცების ტვირთის განაწილებასთან დაკავშირებით, ასევე დაუსაბუთებელია და ამ კონტექსტში ზემოხსენებულის გარდა, აღსანიშნავია, რომ მსგავსი კატეგორიის დავებზე სასამართლო პრაქტიკა მტკიცების ტვირთის ზოგადისგან განსხვავებულ წესს ადგენს იმ შემთხვევებისთვის, როდესაც პროცესის მონაწილე მხარეს სახელმწიფო წარმოადგენს. აღნიშნული მიდგომა განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ უდავოა, კეთილსინდისიერებისა და ნდობის პრინციპი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ნებისმიერი სამართალურთიერთობის არსებობისას. ამგვარი სტანდარტის უპირველეს ფუძემდებელს და გარანტს კი სახელმწიფო წარმოადგენს, რომელიც შეიძლება თავადაც იყო კერძოსამართლებრივი ურთიერთობის კონტრაჰენტი. ამიტომ, სახელმწიფოს მონაწილეობით დადებული კერძოსამართლებრივი გარიგებების შეცილების (შედავების) შემთხვევაში, სწორედ სახელმწიფომ უნდა ამტკიცოს კერძო პირთან დადებული გარიგების ნამდვილობა, მისი კანონთან და ზნეობის ნორმებთან შესაბამისობა. აღნიშნული დასკვნა ეფუძნება, სახელმწიფოს, როგორც გარიგების ძლიერი მხარის, ვალდებულებას, განსაკუთრებული პასუხისმგებლობით დაიცვას თითოეული პირის ქონებრივი უფლებები. საკასაციო სასამართლოს მიერ დადგენილი პრაქტიკის თანახმად: „სამოქალაქო ბრუნვის მნიშვნელოვანი თავისებურება ის არის, რომ ყოველი მხარე იმ ტვირთის მატარებელი შეიძლება იყოს, რომლის ზიდვაც მას შეუძლია. როცა დასტურდება, რომ იგი უძლურია ზიდოს ეს ტვირთი, პასუხისმგებლობის საკითხიც იხსნება. განსახილველ შემთხვევაში, სწორედ, სახელმწიფოს ეკისრება იმისი მტკიცების ვალდებულება, რომ მასსა და ფიზიკურ პირს შორის დადებული

უსასყიდლო გარიგება არ ეწინააღმდეგებოდა მორალურ იმპერატივებს და სუსტი მხარის ინტერესებს. ამ გარემოების სამტკიცებლად კი, კასატორი მხოლოდ იმაზე მითითებით შემოიფარგლა, რომ სახელმწიფოს არ ეკისრებოდა რაიმე სახის ადმინისტრაციული წარმოების ჩატარებისა და იმისი გამორკვევის ვალდებულება თუ რა მოტივი გააჩნდა ჩუქებას..., რაც საკასაციო პალატის მოსაზრებით, ყოველგვარ სამართლებრივ დასაბუთებასაა მოკლებული“ (იხ.სუსგ# ას-15-15-2016).

18.10.1. განსახილველ დავაში მოსარჩელე წარმოადგენს მტკიცებულებებს, რომლებიც ადასტურებენ, რომ უძრავი ქონების ჩუქებას საფუძვლად არ ედო მისი ნამდვილი ნება, კასატორები კი მტკიცების ტვირთის უზრუნველყოფის მიზნით მიუთითებენ მხოლოდ სისხლის სამართლის საქმეზე მიღებულ განაჩენებზე (რომლებსაც, როგორც უკვე აღინიშნა, სამოქალაქო დავაში პრეიუდიციული ძალა არ გააჩნიათ) და მასში ასახულ ფაქტებზე, ასევე მოსარჩელის მორალურ ვალდებულებაზე ამახვილებენ ყურადღებას. საკასაციო სასამართლოს შეფასებით, მოპასუხემ ვერ დაძლია მტკიცების ტვირთი, რაც გასაჩივრებული განჩინების უცვლელად დატოვების საფუძველია.

19. იმის გათვალისწინებით, რომ მოსარჩელემ მისი ნამდვილი ნების გარეშე განკარგული უძრავი ქონების დაბრუნება მოითხოვა, საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ კატეგორიულად არ იზიარებს, სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობისა და დასკვნების იმ ნაწილს, რომელიც ეფუძნება სსკ-ის 187-ე მუხლს, რადგან აღნიშნული ნორმა სისტემურად მოძრავ ნივთებზე საკუთრების შეძენის სამართლებრივ საფუძვლებსა და წინაპირობებს განსაზღვრავს და დაუშვებელია მისი გამოყენება უძრავი ნივთების სამართლებრივი რეჟიმის შეფასებისას (იხ. წინამდებარე განჩინების 9.3.1 ქვეპუნქტი, ასევე - სააპელაციო სასამართლოს განჩინება- ტ.4, ს.ფ.109, 93-ე პუნქტი).

20. ზემოხსენებული სამართლებრივი მოტივაციით, საკასაციო სასამართლომ დაასკვნა, რომ კასატორებს არ წარმოუდგენიათ არც ერთი არგუმენტი, დასაბუთებული საკასაციო შედავა, თუ რა საფუძვლით უნდა იქნეს ცნობილი დასაშვებად საკასაციო განაცხადი. საკასაციო სასამართლოს მიაჩნია, რომ სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული განჩინება დასაბუთებულია და კანონიერი, შესაბამისად, არ არსებობს საკასაციო განაცხადის არსებითად განსახილველად დასაშვებად ცნობის სამართლებრივი საფუძველი. ამასთან, საკასაციო საჩივრის განხილვისა და

საკასაციო სასამართლოს ახალი გადაწყვეტილების მიღების საჭიროება არ არსებობს არც სამართლის განვითარებისა და ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბების აუცილებლობის თვალსაზრისითაც, ვინაიდან სსკ-ის 54-ე მუხლის (სხვა ნორმებთან ერთად) გამოყენების სამართლებრივ საკითხებთან და ანალოგიურ დავებში მტკიცების ტვირთის განაწილებასთან დაკავშირებით არსებობს მყარად დადგენილი სასამართლო პრაქტიკა.

21. კასატორები სახელმწიფო ბაჟის გადახდის ვალდებულებისაგან გათავისუფლებული არიან.

ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი :

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 284-ე, 285-ე, 391-ე, 401-ე, 408.3-ე მუხლებით და

დ ა ა დ გ ი ნ ა :

1. სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტოს და აჭარის ა/რ ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს საკასაციო საჩივრები, როგორც დაუშვებელი, დარჩეს განუხილველად;
2. განჩინება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

თავმჯდომარე

ე. გასიტაშვილი

მოსამართლეები:

ზ. ძლიერიშვილი

ბ. ალავიძე